

Anarhistička biblioteka
Anti-Copyright

Prioritetna komunikacija

Situacionistička internacionala

Situacionistička internacionala
Prioritetna komunikacija
1962.

„Communication prioritaire“ (Guy Debord), *Internationale
Situationniste*, n. 7, april 1962, str. 20–24.
Preveo Aleksa Golijanin, 2015. <http://anarhija-blok45.net>

anarhisticka-biblioteka.net

1962.

i progresivne misli, jednostavno ne mogu da obezbede tu osnovu. Ti veliki ljudi nisu dobri ni za muzeje, zato što se pokazalo da je njihovo doba suviše šuplje čak i za muzeje. Svi oni su tako slični; to su identični proizvodi ogromnog poraza pokreta za ljudsko oslobođenje, iz prve trećine ovog veka. Oni su taj poraz prihvatili, to je ono što ih potpuno određuje. I ti specijalisti za greške braniće svoju specijalizaciju do kraja. Ali, u sadašnjoj promeni klime, ti dinosauri pseudoobjašnjenja nemaju više gde da se napasaju. San dijalektičkog razuma rađa čudovišta.⁶

Sve jednostrane ideje o komunikaciji očigledno su bile ideje o jednostranoj komunikaciji. One odgovaraju pogledu na svet i interesima sociologije, stare umetnosti i političkih rukovodilaca. To je ono što će se promeniti. Svesni smo „nekompatibilnosti našeg programa, kao izraza, s raspoloživim sredstvima izražavanja i recepcije“ (Kotányi, „Sledeća faza“).⁷ To je stvar istovremenog sagledavanja onoga što bi moglo da posluži za komunikaciju i onoga čemu bi komunikacija mogla da posluži. Postojeći oblici komunikacije, kao i njihova sadašnja kriza, mogu se shvatiti i opravdati samo sa stanovišta njihovog prevazilaženja. Umetnost ili književnost ne treba poštovati do te mere da bismo im se potpuno predali. Kao što ni istoriju umetnosti ili moderne filozofije ne treba prezirati do te mere da se pravimo kao da se ništa nije dogodilo. Naše rasuđivanje je lišeno iluzija, zato što je *istorijsko*. Za nas, svaka upotreba dopuštenih oblika komunikacije mora, prema tome, i biti i ne biti odbijanje te komunikacije: komunikacija koja sadrži sopstveno odbijanje; odbijanje koje sadrži komunikaciju, to jest, izokretanje tog odbijanja u pozitivan projekat. Sve to mora da vodi nekud. Komunikacija će od sada uključivati i *sopstvenu kritiku*.

1962.

⁶ Francisco Goya (1746–1828), „El sueño de la razón produce monstruos“ (San razuma stvara čudovišta), ciklus *Los caprichos*, gravura 43 (od 80), 1799.

⁷ Attila Kotányi, „L'étage suivant“, *Internationale situationniste*, n. 7, 1962, str. 47–48. Tekst iz istog broja SI.

više nego igde drugde smatranog za infantilan, u trenutku kada se racionalnost, više nego igde drugde, našla uzdrmanom zbog same njegove eksploatacije, odmah je znala kako da sabotira (*détourner*) strani jezik gospodara, kao poeziju i oblik akcije. Potrebno je da s dužnom pažnjom proučimo izraz Kongoanaca iz tog perioda – na primer, ulogu pesnika Lumumbe (Patrice Lumumba, 1925–1961) – da bismo shvatili veličinu i delotvornost jedine moguće komunikacije koja, u svakom slučaju, svojom intervencijom nad zbivanjima, utire put promeni sveta.

Iako se publika snažno podstiče da misli suprotno – i to ne samo preko masovnih medija – doslednost akcije Kongoanaca, sve dok se ne odriču svoje avangarde, kao i izvanredna upotreba oskudnih sredstava koja im stoje na raspolaganju, predstavljaju suštu suprotnost suštinskoj nedoslednosti društvene organizacije svake razvijene zemlje i njenoj opasnoj nesposobnosti da pronađe prihvatljivu upotrebu svojih tehničkih snaga. Sartr, pravi predstavnik svoje izgubljene generacije, utoliko što mu je, kao nikom drugom, uspelo da nasedne na sve mistifikacije među kojima njegovi savremenici prosto prebiraju, nedavno je, u jednoj napomeni iz drugog broja *Médiations*⁵, zaključio kako se ne može govoriti o rastakanju umetničkog jezika, koje bi odgovaralo vremenu rastakanja, zato što „jedno doba gradi više nego što razara“. Pijačna vaga možda preteže u korist ovog drugog, ali samo zbog brkanja izgradnje s proizvodnjom. Sartr je sigurno primetio da uprkos svim torpedima, na morima ima više brodskih tona nego ikad; da uprkos svim požarima i udesima, ima više zgrada i automobila. Više je i knjiga, od kada je tu i Sartr. A ipak su razlozi za život jednog društva razoreni. Varijante koje predstavljaju neku iluzornu promenu, imaju isti rok trajanja kao i neki šef policije, da bi se onda i one utopile u opšte rastakanje starog sveta. Jedini koristan posao koji ostaje da se obavi jeste rekonstrukcija društva i života na drugim osnovama. Razni neofilozofi, koji su tako dugo vladali pustinjom takozvane moderne

⁵ Jean-Paul Sartre, „Le peintre sans privilèges“, *Médiations*, n. 2, 1961.

Sadržaj

Prioritetna komunikacija

skih demonstranata.³ Primer je i plakat „Antifašističkog komiteta Sen-Žermen-de-Prea“, koji počinje rečima, „Narod Francuske i narod Alžira nametnuli su pregovore...“, a da ih pri tom ne sahrane od sprdnje, zbog takvog nabiranja te dve sile, i to baš tim redosledom.

U vreme kada je stvarnost komunikacije trula do srži, nimalo ne čudi to što sociologija razvija mineralošku studiju okamenjene komunikacije. Kao što, u umetnosti, ne čudi ni to što neodadistički ološ ponovo otkriva značaj dadaističkog pokreta, kao pozitivnu formalnu činjenicu koju treba *opet* eksploatisati, posle svega što su, još od dvadesetih godina, iz nje izvukli toliki drugi modernistički pokreti. Iz sve snage se upinju da zaborave da je pravi dadaizam bio onaj nemački i do koje je mere ovaj bio povezan sa usponom revolucije u Nemačkoj, posle primirja iz 1918. Za one koji danas stvaraju novu kulturnu poziciju, nužnost takve veze sigurno nije izgubila na značaju. Prosto rečeno, ono novo mora se otkriti u *isto vreme* i u umetnosti i u politici.

Prosta antikomunikacija, koju danas od dadaizma pozajmljuju najreakcionarniji branioci vladajuće laži, nema nikakvu vrednost u epohi u kojoj se kao najhitnije pitanje, na svim nivoima prakse, od najprostijih do najsloženijih, postavlja stvaranje nove komunikacije. Najdostojniji nastavak dadaizma, njegovo pravo nasleđe, moramo prepoznati u Kongu, iz leta 1960.⁴ Spontana pobuna naroda,

³ Demonstracije od 8. II 1962 („Massacre du 17 octobre 1961“), protiv delovanja OAS u Alžiru (Organisation armée secrète, militantna desničarska organizacija, koja je sebe nazivala „kontraterorističkom“), u kojima je ubijeno devet članova sindikata CGT (Confédération générale du travail), uglavnom komunista, Francuza; i demonstracije od 17. (18) X 1961 („Affaire de la station de métro Charonne“), protiv brutalne policijske racije nad celom alžirskom populacijom Pariza, zbog bombaških napada Fronta za nacionalno oslobođenje Alžira (FLN), koja je proglašena 5. X, kada je policija ubila na desetine alžirskih demonstranata. Procene se kreću od nekoliko desetina do 200 ubijenih ljudi, uz one ubijene od početke racije, u samoj akciji ili po raznim policijskim stanicama.

⁴ Početak „Krise u Kongu“, 1960–1965, niza krvavih prevrata, revolucija i kontrarevolucija, koje su pratile pokušaj oslobađanja tog dela Afrike od belgijske i francuske kolonijalne vladavine, uz brojne međufrakcijske obračune.

se neće srozati na nivo moralizma levih hrišćana, može biti samo ona između revolucionara dveju zemalja. To očigledno podrazumeva da se takvi revolucionarni mogu pronaći u Francuskoj; i da će u Alžirci moći da prepoznaju svoje interese, kada se sadašnji nacionalni front, u bliskoj budućnosti, suoči s odlukom o prirodi svoje moći.

Oni koji su, u tom periodu, u Francuskoj pokušavali da preduzmu avangardnu akciju, bili su rastrzani između, s jedne strane, svog straha od potpunog odsecanja od starih političkih zajednica (iako su bili svesni njihove uznapredovale glacijacije) ili, u svakom slučaju, od njihovog jezika; a s druge, prezira prema iskrenim osećanjima koji su pokazivali neki sektori zainteresovani za borbu protiv kolonijalističkog ekstremizma – studenti, na primer – zbog njihove slabosti prema antologijama političkih arhaizama (kao što je jedinstvo inkluzivne akcije protiv fašizma, itd.).

Nijedna grupa nije uspela da iskoristi tu priliku na egzemplaran način, tako što bi povezala *maksimalan program* potencijalne pobune u kapitalističkom društvu sa maksimalnim programom aktuelnog bunta kolonizovanih; to se, naravno, može objasniti slabošću tih grupa; ali, ta slabost se ne sme posmatrati kao izgovor: naprotiv, reč je o manjku odgovarajućeg delovanja i strogosti. Nezamislivo je da neka organizacija koja predstavlja živ otpor ljudi, i koja je u stanju da im o tome priča, bude slaba, čak i u uslovima najsurovije represije.

Potpuno odvajanje radnika iz Francuske i Alžira, koje se mora shvatiti ne kao prevashodno prostorno već *temporalno*, dovelo je do ovog delirijuma informacija, čak i na „levici“, što se moglo videti dan posle 8. februara (1962), kada je policija ubila devet francuskih demonstranata, o čemu su novine pisale kao o najkrvavijim sukobima u Parizu još od 1934, ne pomišljajući da je pre manje od četiri meseca, 18. oktobra 1961, bilo izmasakrirano na desetine alžir-

Prioritetna komunikacija

Sociološke i kulturološke teorije tako dobro prikrivaju pitanje moći, da eksperti mogu da ispišu na hiljade stranica o komunikaciji ili sredstvima masovne komunikacije u modernom društvu, a da nijednom ne spomenu da je komunikacija o kojoj govore jednosmerna, na koju *potrošači komunikacije* ne mogu nikako da uzvrate. U toj navodnoj komunikaciji, prisutna je stroga podela rada, koja se na kraju podudara sa onom opštijom podelom na organizatore i potrošače vremena u industrijskom društvu (koje obuhvata i oblikuje celokupno radno i slobodno vreme). Oni koji ne zabrinjava tiranija koja se, *na tom nivou*, sprovodi nad životom, ne znaju ništa o savremenom društvu; samim tim, savršeno su kvalifikovani da sociološkim freskama dodaju svoje poteze. Svi oni koji zabrinuto ili zapanjeno stoje pred ovom masovnom kulturom, koja, pomoću globalno povezanih masovnih medija, kultiviše mase i, u isti mah, „omasovljuje“ takozvanu „visoku kulturu“, zaboravljaju da je kultura, čak i ona visoka, danas sahranjena u muzejima, i da to važi i za njene izraze revolta i autodestrukcije. Zaboravljaju i da se mase – kojima, najzad, svi pripadamo – drže podalje od života (od učešća u životu), od slobodnog delovanja, na nivou preživljavanja, u režimu spektakla. Važeći zakon nalaže da svako konzumira najveću moguću količinu ništavila, uključujući i časno ništavilo stare kulture, potpuno odsečeno od svog izvornog značenja (progresivni kretenizam uvek očekuje da vidi televizijsku verziju nekog Rasinovog komada ili Jakute koji čitaju Balzaka: neki drugi ljudski progres jednostavno ne dolazi u obzir).

Rečiti pojam „bombardovanja informacijama“ treba shvatiti u najširem smislu. Stanovništvo je danas izloženo neprekidnom bom-

bardovanju smećem, koje nema nikakve veze s masovnim medijima. I nema ničeg promašenijeg, ničeg tipičnijeg za prepotopsku levicu, od ideje da se masovni mediji nadmeću sa ostalim sferama modernog društvenog života, u kojima se pravi problemi ljudi postavljaju na ozbiljan način. Univerzitet, crkve, konvencije tradicionalne politike ili arhitektura, takođe emituju zbrku nepovezanih trivijalnosti, koja na anarhičan, ali opet zapovedni način, teži da oblikuje sve stavove svakodnevnog življenja (kako se oblačiti, s kim se viđati, kako biti zadovoljan). Svaki sociolog „komunikacije“, koji ne propušta priliku da otuđenju zaposlenih u masovnim medijima suprotstavi zadovoljstvo umetnika, koga poistovećuje s njegovim delom i opravdava njime, samo većito podilazi sopstvenoj euforičnoj nesposobnosti da umetničko otuđenje vidi onakvim kakvo zaista jeste.

Informatička teorija glatko previda glavnu snagu jezika, koja se, na njegovom poetskom planu, ispoljava kao suprotstavljanje i prevazilaženje. Pisanje koje doseže prazninu, savršenu neutralnost forme i sadržaja, može se upražnjavati samo kao funkcija nekog matematičkog eksperimenta (kao „potencijalna književnost“, ta poslednja tačka na dugačkoj beloj stranici koju ispisuje Keno).¹ Uprkos veličanstvenim hipotezama o „poetici informacija“ (Abraham Moles),² uprkos dirljivoj sigurnosti s kojom iskrivljuju Švitera (Kurt Schwitters) i Caru (Tristan Tzara), tehničari jezika nikada neće razumeti ništa osim jezika *tehlike*. Oni i ne slute ko tu vodi glavnu reč.

¹ Aluzija na književne eksperimente pisaca i matematičara iz neformalne grupe OULIPO (OUvroir de Littérature POTentielle; „Ulipo“, Radionica potencijalne književnosti), osnovane 1962, na inicijativu Rejmona Kenoa (Raymond Queneau) i Fransoa Le Lionea (François Le Lionnais, hemičar i pisac). Među istaknutijim članovima tog kruga bili su i Žorž Perek (Georges Perec) i Italo Kalvino (Calvino). Eksperimenti su se sastojali u pisanju u skladu s raznim jezičkim i formalnim ograničenjima. (Sve napomene: AG.)

² Abraham Moles, „Structures du message poétique et niveaux de la sensibilité. Pour une 'poétique informationnelle'“, *Médiations*, N° 1, str.161–172, Paris 1961.

Kada se sagleda u svom punom bogatstvu, u odnosu na celinu ljudske prakse, a ne samo u odnosu na ubrzavanje obrade poštanskih čekova pomoću bušenih kartica, komunikacija se oduvek mogla naći samo u zajedničkim akcijama. Stoga su najupečatljiviji ekscesi nerazumevanja oni povezani s viškom neintervencije. Nijedan primer ne može biti jasniji od duge i patetične istorije francuske levice u suočavanju s narodnim ustankom u Alžiru. Dokaz smrti stare politike u Francuskoj nije samo skoro potpuno uzdržavanje radnika već, bez sumnje, u još većoj meri, politička glupost manjine rešene da deluje: tako se iluzije o Narodnom frontu aktivista s krajnje levice mogu opisati kao drugostepene, prvo, zato što je ta formula bila krajnje nepraktična još u ono vreme, ali i zato što se posle 1936. pokazala kao vrlo pouzdano oružje kontrarevolucije. Ako su se mistifikacije starih političkih organizacija očigledno urušile, s druge strane se nije pojavila nijedna nova politika. Alžirski problem se u stvari javlja kao jedan od francuskih arhaizama, budući da je glavni trend u Francuskoj dosezanje standarda modernog kapitalizma. Još uvek nepriznati fenomen „divljih štrajkova“, zabušavanja i neposlušnosti, koji prati taj razvoj, ne opaža se kao povezan s borbom nerazvijenih Alžiraca. Za one koji ne mogu da predvide zajedničku radikalnu borbu, današnje zajedništvo naizgled raznorodnih interesa može da počiva samo na diktatu sećanja (sećanja na ono što je stari radnički pokret uradio – ili, češće, što je trebalo da uradi – da bi podržao eksploataciju iz kolonija). To ide dotle da jedina pojmljiva solidarnost počiva na određenim refleksima, koji su i sami postali zastareli i zato apstraktni: ostaje nam samo da čekamo trenutak u kojem će večna, mitološka francuska levica – PC, PSU, SFIO (komunisti, socijalisti, Francuska sekcija Radničke internacionale) – i GPRA (Privremena vlada Republike Alžir), početi da deluju kao dve sekcije Treće internacionale (imajući u vidu njihove različite „greške“ i „izdaje“). Ipak, sve što se dešavalo posle 1920. izgleda pokazuje da se suštinska kritika tih pristupa svuda nameće kao neizbežna; i to su, na direktan i snažan način, pokazali Alžirci, svojom oružanom borbom. Prava internacionalna solidarnost, koja